

**Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden**

## 309

Vragen van de leden **Lodders** en **Weverling** (beiden VVD) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *de uitzending «De bijenredders»* (ingezonden 17 september 2018).

Antwoord van Minister **Schouten** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 16 oktober 2018).

Vraag 1

Bent u bekend met de uitzending «De bijenredders» van Brandpunt+ van 11 september 2018?<sup>1</sup>

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Deelt u na het zien van deze en een tweetal eerdere verhalen dat de varroamijt, wereldwijd, een belangrijke oorzaak is van de bijensterfte? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Ik deel de mening dat de varroamijt een belangrijke oorzaak is van winters-terfte onder honingbijen.

Vraag 3

Bent u bekend met het onderzoek van bijenexpert, de heer Fernhout? Zo ja, wat vindt u van dit onderzoek?

Antwoord 3

Ik ben bekend met het onderzoek en de aanpak van de heer Fernhout en Arista Bee Research, de organisatie die zich hiermee bezig houdt. Deze aanpak klinkt veelbelovend en is een goed voorbeeld van hoe partijen gezamenlijk succesvol kunnen zijn.

<sup>1</sup> <https://brandpuntplus.kro-ncrv.nl/brandpuntplus/bijenlobby-bijensterfte/>

#### Vraag 4

Bent u bekend met het project waarbij de varroamijt wereldwijd wordt aangepakt door de inzet van een superbij? Wat vindt u van dit project waarbij Nederland als epicentrum fungeert voor dit megaproject?

#### Antwoord 4

Ik ben bekend met dit project. Ik waardeer het dat Arista Bee Research Nederland heeft uitgekozen om de door Arista ontwikkelde varroa-resistente honingbij in de imkerpraktijk te introduceren.

#### Vraag 5

Deelt u de mening dat de honingbij onmisbaar is voor de bestuiving van onze gewassen voor de voedselproductie, natuur en biodiversiteit? Zo ja, deelt u de mening dat dit onderzoek en de wereldwijde aanpak, zoals nu gestart is, van grote toegevoegde waarde kan zijn om de honingbij te beschermen? Zo nee, waarom niet?

#### Antwoord 5

Ik deel de mening van de vragenstellers over het belang van honingbijen voor de bestuiving van gewassen. Kennis en onderzoek is voor een duurzame en toekomstbestendige imkerij met minder bijensterfte van belang. Mijn departement zet daarom al vele jaren in op onderzoek en kennisverspreiding, in samenspraak met de imkerij. Het genoemde onderzoek en de aanpak van Arista Bee Research kunnen van belang zijn voor de bescherming van de honingbij. Ik volg dit initiatief daarom met interesse.

#### Vraag 6

Op welke manier heeft u, of gaat u, dit onderzoek en het project betrekken in de Nederlandse aanpak (Nationale bijenstrategie) om de (winter)sterfte van de honingbij te keren?

#### Antwoord 6

Arista Bee Research heeft zich 20 september jl. tijdens de jaarlijkse bijeenkomst met de partners van de Nationale Bijenstrategie aangesloten bij de bijenstrategie met haar initiatief gericht op varroa-resistente honingbijen. De verdere ontwikkeling van dit initiatief wordt mede daardoor nu ook gevolgd via de uitvoering van de Nationale Bijenstrategie.

#### Vraag 7

Op welke manier is dit onderzoek en het project betrokken bij het Actieprogramma Bijengezondheid? Bent u bereid om de informatie over dit project actief te delen met de deelnemers van het Actieprogramma Bijengezondheid? Zo nee, waarom niet?

#### Antwoord 7

Het Actieprogramma Bijengezondheid is opgesteld door vertegenwoordigers van bedrijfsleven, imkerij, natuur- en milieuorganisaties, wetenschappers en burgers, gefaciliteerd door mijn ministerie. Dit programma is gericht op de gezondheid van honingbijen met daarin aandacht voor vier factoren die daarop van invloed zijn, namelijk ziekten en plagen van bijen, (gebrek aan) voedselaanbod en biodiversiteit, gewasbeschermingsmiddelen en imkerpraktijk. Arista Bee Research heeft niet deelgenomen aan de ontwikkeling van dit actieprogramma.

Eind 2013 heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken het Actieprogramma Bijengezondheid aan uw Kamer aangeboden (Kamerstuk 27 858, nr. 224) en daarbij aangegeven dat de maatschappelijke partners aan zet zijn om dit programma, inclusief het zogenoemde Bijenberaad, uit te voeren en de uitvoering te bewaken. Het Bijenberaad heeft sindsdien een aantal keer een follow-up bijeenkomst met de betrokken partijen georganiseerd.

In de periode daarna is gebleken dat het ook niet goed gaat met de wilde bestuivers en dat het van belang is de inzet te verbreden en verdiepen naar alle bestuivers. Daarom heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken uw Kamer eind 2016 laten weten samen met maatschappelijke partijen en wetenschappers een Nationale Bijenstrategie te willen ontwikkelen (Kamerstuk 31 532, nr. 174). Deze bijenstrategie heb ik uw Kamer begin 2018, mede namens de betrokken partners, aangeboden (Kamerstuk 33 576, nr. 122). Het

netwerk van partners van de bijenstrategie is deels vergelijkbaar met dat van het actieprogramma. Door de bijenstrategie heeft een verbreding plaatsgevonden van honingbijen naar alle bestuivers, en een uitbreiding met nieuwe partners. Zo ook heeft Arista Bee Research zich aangesloten bij de bijenstrategie (zie mijn antwoord op vraag 6). Informatie over bijvoorbeeld de aanpak van Arista Bee Research wordt op deze wijze actief gedeeld met de betrokkenen en nieuwe partners.

Vraag 8

Kunt u een overzicht geven van de maatregelen en financiële tegemoetkoming (per maatregel) die de afgelopen vijf jaar zijn ingezet om het tijt te keren?

Antwoord 8

Kennisontwikkeling en -verspreiding is voor een duurzame en toekomstbestendige imkerij met minder bijensterfte van cruciaal belang. Om de imkerij in Nederland te ondersteunen in het verbeteren van de bijengezondheid en bestrijden van de varroamijt heeft mijn departement de afgelopen vijf jaar ingezet op onderzoek naar de factoren achter (winter)bijensterfte, ontwikkeling van protocollen voor bestrijding van de varroamijt, surveillance van de bijengezondheid, onderzoek naar ziekten en plagen van honingbijen, zoals Amerikaans Vuilbroed, Kleine Bijenkastkever en Aziatische hoornaar (invasieve exoot), ontwikkeling van een kennisagenda weerbare honingbij (van bestrijding van varroamijt naar meer weerbare honingbijen), onderzoek van de verschillende initiatieven gericht op robuuste en weerbare honingbijen en kennisverspreiding, zoals symposia, instructiefilmpjes, artikelen, diagnose bijenziekten.

De inzet op kennisontwikkeling en -verspreiding in de afgelopen jaren is gerealiseerd via de Bijenmakelaar (2014–2016), met een bijdrage van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) van 50%, maximaal 300.000 euro voor 3 jaar, het Surveillanceprogramma Bijengezondheid, een vierjarig programma van totaal 1,2 miljoen euro, door LNV en het bedrijfsleven op 51–49%-basis gefinancierd, en twee edities van het Nationaal Honingprogramma (2014–2016, 2017–2019), ongeveer 1 miljoen euro per programma, door LNV en de Europese Commissie op 50–50%-basis gefinancierd.

Vraag 9

Deelt u de mening dat bij nader inzien, met de kennis van nu, de aanpak van de varroamijt in de Nationale bijenstrategie onderbelicht is gebleven? Zo nee, op basis van welke argumenten trekt u deze conclusie?

Antwoord 9

Zoals ik in mijn antwoord 7 heb aangegeven krijgen de honingbijen, bijengezondheid en daarmee de varroamijt al vele jaren de aandacht.

Vraag 10

Op welke wijze gaat u er voor zorgen dat het draagvlak voor de aanpak van de varroamijt nationaal en internationaal vergroot wordt?

Antwoord 10

In afstemming met relevante partijen blijf ik inzetten op kennisontwikkeling en -verspreiding. De inzet is de laatste jaren meer gericht op nieuwe inzichten rond robuuste, weerbare honingbijen, waarbij varroa-resistente bijenvolken centraal staan. Daarbij staan niet alleen de bijenvolken zelf centraal, maar ook de opschaling van de mogelijkheden naar toepassing in de praktijk. Om toepassing van nieuwe handelingsperspectieven in de imkerpraktijk te bevorderen, worden uitkomsten van bijenonderzoek ook gepubliceerd en in het internationale netwerk van (honingbijen)wetenschappers gedeeld. Daarnaast kan het netwerk van de Coalition of the Willing on Pollinators benut worden om kennis te delen.

Vraag 11

Op welke manieren en momenten is de aanpak van de varroamijt op Landbouw- en Visserijraad geagendeerd door Nederland? Indien dit niet door Nederland is geagendeerd, waarom niet?

Antwoord 11

Op diverse momenten is op de Landbouw- en Visserijraad gesproken over bijengezondheid en bijensterfte.

Vraag 12

Deelt u de mening dat het bagatelliseren van de varroamijt (ook door tegenstanders van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen) heel snel verleden tijd moet zijn omdat de aanpak van deze varroamijt «als dat goed en gecoördineerd gebeurt» volgens deskundigen de honingbij misschien al binnen tien jaar gered kan worden?

Antwoord 12

Deskundigen geven aan dat, naast het goed bestrijden van de varroamijt en andere bijenziekten en -plagen, het van belang is dat we in Nederland ons blijven inzetten voor voldoende voedsel voor bijen, verminderen van gebruik van schadelijke (gewasbeschermings)middelen en optimaliseren van de imkerpraktijk. Daar is mijn inzet ook op gericht.

Vraag 13

Welke rol ziet u voor u zelf, uw ministerie, de deelnemers van het Actieprogramma Bijengezondheid, de wetenschap en het bedrijfsleven?

Antwoord 13

Alle door u genoemde partijen hebben een rol bij het meer weerbaar maken van de honingbij en het verder professionaliseren van de imkerij, en dat vraagt tevens goede samenwerking. Ik acht het van belang dat allen daar serieus invulling aan geven gelet op de belangrijke betekenis van de honingbij voor de bestuiving van onze voedselgewassen en de natuur en biodiversiteit. In het Actieprogramma Bijengezondheid en de Nationale Bijenstrategie is concreet aangegeven wie op welke actiepunten aangesproken kan worden en is afgesproken wie welke rol heeft bij het verder brengen daarvan.

Vraag 14

Bent u bereid met de nieuwe inzichten de aanpak van de varroamijt tot speerpunt te maken van uw beleid? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 14

De aanpak van de varroamijt is een van de speerpunten in het onderzoek en mijn beleid. Ik zal het beleid gericht op het verminderen van bijensterfte onder honingbijen, het ontwikkelen van meer weerbare (varroa-resistente) honingbijen en het optimaliseren van de imkerpraktijk voortzetten. Daar hoort het benutten van nieuwe inzichten en het afstemmen van maatregelen op de behoefte van de imkerij bij.

Vraag 15

Wilt u deze vragen per vraag beantwoorden?

Antwoord 15

Ja.